

PS schválila nový zákon o nemocenském pojištění

Poslanecká sněmovna schválila nový zákon o nemocenském pojištění, který jí s pozměňovacími návrhy vrátil Senát. Novou právní normu musí ještě podepsat prezident. **Účinnost by měla nabýt 1. ledna 2007.**

Současný systém je nevyhovující. Příjmová solidarita je příliš vysoká a systém nemá dostatečné vnitřní ani vnější mechanismy, které by bránily jeho zneužívání. Přes neustále se zlepšující zdravotní stav obyvatel ČR je pracovní neschopnost stále neodůvodněně vysoká. Cílem nového zákona o nemocenském pojištění je **omezit zneužívání dávek a zajímat lékaře a zaměstnavatele na snižování pracovní neschopnosti.**

Nová právní úprava nemocenského pojištění je součástí komplexních změn v oblasti sociální ochrany a trhu práce. **Smyslem těchto změn je především motivace lidí k práci.**

Nemocenské pojištění bylo v Čechách zavedeno v roce 1888. Principy, ze kterých se tehdy vycházelo, jsou stále aktuální:

- **všeobecnost pojištění** – nemocenského pojištění byli od počátku účastni dělníci a provozní úředníci zaměstnaní prakticky ve všech hospodářských odvětvích,

- **obligatornost pojištění** – nemocenské pojištění zaměstnanců mělo nucenou povahu – občané, na které se zákon vztahoval, byli pojištěni nezávisle na své vůli nebo na vůli svého zaměstnavatele,

- **solidarita** – v rámci systému byli pojištěnci, které nepostihla sociální událost (např. neonemocněli), solidární s pojištěnci, které sociální událost postihla; pojištěnci s vyššími příjmy byli solidární s pojištěnci s příjmy nižšími, případně s pojištěnci bez příjmů,

- **obligatornost nároků** – nárok na dávky byl od počátku konstruován typicky jako obligatorní – při splnění stanovených podmínek vznikal přímo ze zákona bez ohledu na vůli nositele pojištění.

Tyto základní principy jsou zachovány i v rámci nového zákona o nemocenském pojištění.

Hlavními principy nové právní úpravy jsou:

- **jednotnost systému** – bude jednotný pro všechny pojištěné osoby – zaměstnance, příslušníky ozbrojených sborů i pro OSVČ,

- **zvýšení spravedlnosti** – do výše nemocenského se více promítne výše příjmu,

- **účinnější prostředky proti zneužívání** – bude lépe upraveno posuzování a uznávání pracovní neschopnosti, budou zavedeny vysoké pokuty za neplnění povinností a bude možno i odejmout oprávnění k uznávání pracovní neschopnosti,

- **system bude finančně neutrální** – neměl by zatěžovat státní rozpočet. Tedy – vybere se tolik, kolik se vyplatí na nemocenských dávkách a kolik činí správný výdaje potřebné k provádění nemocenského pojištění.

Základní změny:

Náhrada mzdy – namísto nemocenského bude během prvních 2 týdnů pracovní neschopnosti poskytovat náhradu mzdy zaměstnavatel. Náhrada mzdy bude náležet jen za dobu, v níž trvá pracovní vztah, který zakládá nemocenské pojištění. Pro náhradu mzdy neplatí žádná ochranná lhůta. Náhradu mzdy bude dostávat zaměstnanec pouze za pracovní dny a v procentní výši tak, aby v průměru odpovídala dosavadnímu příjmu z nemocenského. **Stejně podmínky budou platit i pro poslance a senátory.**

První tři pracovní dny nemoci by měla činit 30 % z denního průměrného výdělku (v současnosti je to 25 % za první tři kalendářní dny), **od čtvrtého dne do konce druhého týdne pracovní neschopnosti pak 69 %** za pracovní dny (dnes je to rovněž 69 %). Náhrada mzdy nebude zdaněna a ani z ní nebude placeno pojistné na sociální a na zdravotní pojištění. Zaměstnavatel bude moci zaměstnanci zvýšit náhradu mzdy i nad rámec zákonného minima. **Pro zaměstnavatele zaměstnávající zdravotně postižené by mělo platit speciální řešení** – polovina výdajů spojených s úhradou náhrady mzdy za dobu pracovní neschopnosti těmto osobám bude zaměstnavatelům hrazena ze státního rozpočtu. Důvodem zavedení náhrady mzdy za stanovenou dobu trvání pracovní neschopnosti je **snaha zamezit zneužívání systému** jak ze strany zaměstnanců, tak i zaměstnavatelů a zainteresovat zaměstnavatele více na systému nemocenského pojištění a na vývoji pracovní neschopnosti s tím, aby pro své zaměstnance systematicky vytvářeli zdravé pracovní podmínky. Tato praxe je běžná ve většině států Evropské unie.

Pojistné – část pojistného, kterou na nemocenské pojištění odvádí za zaměstnance zaměstnavatel, bude **snížena ze současných 3,3 % na 1,4 %**. Celkové úspory ze snížení pojistného představují téměř dvojnásobek očekávaných výdajů zaměstnavatelů na poskytování náhrady mzdy, takže u většiny zaměstnavatelů dojde ke snížení výdajů na pracovní sílu. Zaměstnavatelé s méně než 26 zaměstnanci budou mít navíc možnost **dobrovolně si zvolit jiný systém**. V praxi by to znamenalo, že budou-li odvádět vyšší pojistné za zaměstnance – 3,3 % (současné pojistné), pak jim polovinu vyplacené náhrady mzdy bude refundovat ČSSZ. Tento dobrovolný typ pojištění přitom nebude založen na principu zisku, a proto bude levnější než komerční systém připojištění. V příštích letech se sazba tohoto pojistného bude měnit podle toho, zda pojistné vybrané ze sazby vyšší než 1,4 % bude vyšší nebo nižší než refundovaná polovina náhrada mzdy.

Nemocenské – bude náležet od 15. kalendářního dne nemoci, a to za kalendářní dny. Zůstane zachován systém redukčních pásem pro zápočet výdělku, z něhož se bude nemocenské počítat, s tím, že příjem bude započítáván z 60 % v pásmu mezi 1 – 1,5násobkem průměrné mzdy v národním hospodářství a z 30 % v pásmu mezi 1,5 – 3násobkem průměrné mzdy v národním

hospodářství. Z takto redukováného denního vyměřovacího základu se denní nemocenské stanoví ve výši 69 %.

Ostatní dávky nemocenského pojištění – peněžité pomoc v mateřství, ošetřovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství – budou z nemocenského pojištění vypláceny už od prvního kalendářního dne vzniku nároku na tyto dávky. Peněžité pomoc v mateřství bude činit 70 % z redukováného vyměřovacího základu.

Nový zákon zároveň zruší zvýhodnění při souběžných pracovních poměrech. Dávka nemocenského pojištění bude vypočtena z příjmů ze všech zaměstnání, z nichž náleží, ale bude poskytována jen jedna. Bude-li zaměstnanec vykonávat dvě zaměstnání a pro obě zaměstnání bude uznán praceneschopným, tak obdrží od každého zaměstnavatele zvlášť náhradu mzdy, ale od 15. dne trvání pracovní neschopnosti mu bude vypláceno jen jedno nemocenské.

Náhradu mzdy za dobu pracovní neschopnosti budou poskytovat všichni zaměstnavatelé, ale nemocenské pojištění bude výlučně provádět nositel pojištění (ČSSZ) a nikoli organizace. Ruší se proto dělení zaměstnavatelů na organizace a na malé organizace.

Léčebný režim – je přesněji definován a jsou zpřísněny sankce za jeho porušování praceneschopným. Za jeho závažné porušení může **pacient** dostat pokutu až do výše **20 000 Kč** a zároveň mu může být nemocenské kráceno nebo i odejmuto. Zákon přesněji definuje povinnosti zdravotnických zařízení a zvyšuje sankce za jejich porušování. Pokud **ošetřující lékař** na pokyn lékaře správy sociálního zabezpečení neukončí opakovaně neodůvodněnou pracovní neschopnost či potřebu ošetřování člena rodiny, může mu být stanoven **zákaz rozhodovat v těchto věcech**.

Nový zákon o nemocenském pojištění také podporuje rodiny s dětmi. Podle nové právní úpravy budou moci i **otcové čerpat peněžitou pomoc** (ve výši 70 % svého denního vyměřovacího základu), a to od 7. týdne věku dítěte, pokud tuto dávku nebude pobírat matka dítěte. V současné době mohou tatínoci dostávat pouze rodičovský příspěvek, a to v případě, že matka dítěte nepobírá peněžitou pomoc v mateřství.

Nově se budou moci rodiče nebo jiní členové domácnosti během jednoho případu ošetřování člena rodiny jednou vystřídat. Za dobu, po kterou budou o dítě pečovat, může kterýkoli z nich uplatnit u svého zaměstnavatele nárok na ošetřovné (dosud podpora při ošetřování člena rodiny).

Aby si zaměstnavatelé mohli snadno a názorně spočítat dopady nové právní úpravy, připravilo Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) jednoduchou kalkulačku příkladů pro zaměstnavatele a zveřejnilo ji na svých webových stránkách www.mpsv.cz.

MPSV zároveň zpřístupnilo na stejné adrese i kalkulačku, která porovnává výši příjmu zaměstnance v době pracovní neschopnosti nebo výši mateřské dovolené podle současných předpisů a podle navrhované úpravy. Uživatel programu musí jen doplnit měsíční příjem zaměstnance a pro nemocenskou dobu trvání pracovní neschopnosti.

Kateřina Beránková, tisková mluvčí MPSV

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

Kateřina Beránková, tisková mluvčí MPSV, tel.: 221 922 359, e-mail: katerina.berankova@mpsv.cz
www.mpsv.cz, www.noviny-mpsv.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí vzniklo v roce 1990. Do jeho kompetence spadá sociální politika (problematika zdravotně postižených, sociální služby, sociální dávky, rodinná politika apod.), sociální pojištění (důchody, nemocenské, apod.), oblast zaměstnanosti (trh práce, podpora zaměstnanosti, zahraniční zaměstnanost apod.), pracovněprávní legislativa, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, rovnost žen a mužů, migrace a integrace cizinců, oblast čerpání finanční pomoci z ESF, atd. K 1. lednu 2005 činil počet systemizovaných pracovních míst v celém resortu práce a sociálních věcí 18 194. Mezi organizace, které MPSV metodicky řídí, patří úřady práce, Česká správa sociálního zabezpečení, Státní úřad inspekce práce, inspektoráty práce, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. MPSV přímo spravuje pět ústavů sociální péče - DÚSP Tlakov, ÚSP Zbůch, ÚSP Brno-Chrlice, ÚSP Brno-Královo Pole a ÚSP Hrabyně. Mezi příspěvkové organizace v resortu patří Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Institut výchovy bezpečnosti práce a Výzkumný ústav bezpečnosti práce.